

Prof. dr Željko NIKAČ, UDK: 351.74 (4) ;343.85 : 343.3 (4)
vanredni profesor Kriminalističko-policijske akademije u Beogradu **Primljeno: 28. februara 2011. god**
Mr Boban SIMIĆ,
predavač Kriminalističko-policijske akademije u Beogradu
Mr Marija BLAGOJEVIĆ,
istraživač-saradnik Kriminalističko-policijske akademije u Beogradu

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA – INOSTRANA I DOMAĆA ISKUSTVA *

U svim savremenim zemljama, krivičnopravna zaštita policijskih službenika ostvaruje se propisivanjem, izricanjem i izvršenjem krivičnih i prekršajnih sankcija fizičkim licima koja na različite načine ugrožavaju život, telesni i moralni integritet policijskih službenika ili im se suprotstavljaju u vršenju poslova bezbednosti, kao i u slučajevima drugih krivičnih dela ili prekršaja protiv policijskih službenika. Karakter, priroda i težina tih mera prema narušiocima reda i bezbednosti, nisu uvek imale karakteristike današnjeg humanog sveta, ali su u svakom slučaju predstavljale odlučan odgovor društva, koji je jasno i snažno uticao na formiranje svesti o dobrom i lošem u društvenoj zajednici, pogotovo o odnosu prema strukturama čije je povređivanje predstavljalo udar na celokupno društvo i njene isturene predstavnike. Polazeći od tih teza, u radu su analizirani različiti oblici krivičnopravne zaštite policijskih službenika u zakonodavstvu Republike Srbije i zakonodavstvima nekih stranih zemalja.

Ključne reči: krivično pravo, policijski službenici, sprečavanje, napad.

* Članak predstavlja rezultat rada na projektu Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije koji se vodi pod brojem 179045.

1. Uvod

Krivična dela predstavljaju zakonom predviđena, društveno opasna i protivpravna ponašanja pojedinaca ili grupa kojima se povređuju ili ugrožavaju društvena dobra ili vrednosti od posebnog značaja za postojeće društvo – državu i za čije je učinioce zakonom propisana određena vrsta i mera krivičnih sankcija. Propisujući krivičnu odgovornost i kažnjivost za krivična dela zakonodavac je odredio istovremeno i sistem zaštićenih vrednosti i dobara. U strukturi ovih dobara kojima se pruža pojačana krivičnopravna zaštita po svom značaju, karakteru i prirodi, izdvajaju se upravo one vrednosti ili dobra koja sa stanovišta opštedruštvenih interesa treba posebno i pojačano zaštititi.

Među dobrima i vrednostima kojima društvo pruža pojačanu krivičnopravnu zaštitu spadaju i službe ili poslovi bez čijeg nesmetanog, blagovremenog, kvalitetnog, efikasnog i zakonitog ostvarivanja ne bi bilo određene društvene organizacije u obliku države ili ona ne bi funkcionisala na potrebnom nivou ili na način koji bi omogućavao ne samo redovan život države i njenih građana, već ne bi omogućavao ni osnove za dalji razvoj i napredak društva. U okviru ovih službenih dužnosti, funkcija i poslova koje treba obezbediti u svakom slučaju u pogledu njihovog redovnog, kvalitetnog, zakonitog, efikasnog i blagovremenog funkcionisanja spadaju svakako poslovi i zadaci koji se odnose na uspostavljanje i održavanje stanja bezbednosti uopšte, primene zakonitosti u izvršavanju odluka, naredbi i mera nadležnih državnih organa ili obezbeđenja nenarušenog stanja javnog reda i mira.

Bez stabilnog stanja bezbednosti u celini ili pojedinih njenih vidova, kao i bez stabilnog javnog poretka čiju osnovu čini pravni poredak odnosne države kao i bez nesmetanog funkcionisanja javnog reda i mira nema ni osnove za normalno i redovno, svakodnevno funkcionisanje i ostalih društvenih poslova, pa ni uobičajenog života i rada građana. Stoga su zakonodavstva svih savremenih zemalja predvidela različite mere, postupke i načine, kao i organe i sredstva koji za primaran cilj imaju obezbeđenje normalnog i nesmetanog funkcionisanja ovih poslova i zadataka. Tu u prvom redu mislimo na organe i službe bezbednosti.

Da bi se poslovi iz okvira nadležnosti postupanja policije mogli nesmetano, kvalitetno, zakonito, blagovremeno, potpuno i efikasno obavljati potrebno je obezbediti solidnu osnovu za to. Jedna od posebno važnih aktivnosti u tom pogledu predstavlja i efikasna zaštita bezbednosti policijskih službenika, a u okviru te zaštite od posebnog je značaja i prirode zaštita života i telesnog integriteta policijskih službenika.

Praktično gledano, krivična dela koja za objekt zaštite imaju upravo *policijske službenike i službenu dužnost koju oni obavljaju* sastavni su deo svih savremenih krivičnopravnih sistema i mogu se posmatrati u dva vida, i to kroz:

- ***krivična dela kojima se štiti život policijskih službenika u obavljanju službene dužnosti*** (krivično delo ubistva koje je predviđeno kao obično ili teško ubistvo zavisno od svojstva pasivnog subjekta i drugih obeležja dela, za koje je

propisana po pravilu najteža vrsta i mera kazne koja je predviđena određenim zakonom), i

- **krivična dela kojima se štiti telesni integritet, čast, ugled i dostojanstvo ličnosti policijskog službenika u obavljanju službene dužnosti** (čine ih sva ostala krivična dela kojima se na različite načine, različitim delatnostima i upotrebljenim sredstvima i načinima ugrožava ili povređuje telesni integritet, čast, ugled, dostojanstvo ličnosti policijskog službenika, kao i sama službena dužnost koju obavljaju).

U cilju potpunijeg i svestranijeg sagledavanja pojma, značaja, sadržine i obima **krivičnih dela upravljenih protiv bezbednosti policijskih službenika**, shodno odredbama našeg pozitivnog zakonodavstva, daćemo prikaz nekoliko nama dostupnih zakonodavnih rešenja inkriminacija ovih krivičnih dela u razvijenim državama šireg i užeg okruženja. Ono što moramo uzeti u obzir jeste činjenica da se ova krivična dela javljaju pod različitim nazivima i sa različitom sadržinom u zavisnosti od posmatrane države. U tom smislu razmotrićemo rešenja u zakonima sledećih država:

- Albanije,
- Bugarske,
- Grčke,
- Izraela,
- Italije,
- Makedonije,
- Nemačke,
- Poljske,
- Ruske Federacije,
- Slovenije,
- Srbije.

Krivična dela upravljena protiv bezbednosti policijskih službenika u ovim zakonima posmatraćemo putem sledećih pokazatelja: 1) sistematika ovih krivičnih dela, 2) osnovni i teži oblici dela, 3) oblici radnje izvršenja, 4) vrsta posledice, 5) način preduzimanja radnje izvršenja, 6) ostala obeležja krivičnog dela, 7) svojstvo pasivnog subjekta, 8) vrsta i mera propisane krivične sankcije.

2. Albanija

Krivični zakonik Republike Albanije¹ donet je 2000. godine kao novi, moderan evropski zakonik. Ovaj zakonik u trećem poglavlju, u prvom odeljku pod nazivom: „*krivična dela ugrožavanja državnih poslova*“ predviđa više krivičnih

1 Vidi: The Criminal Code of the Republic of Albania, Official Text, Tirana, 2000.

dela koja za objekt zaštite imaju službena lica u obavljanju poslova i zadataka u okviru svoje službene dužnosti. To su sledeća krivična dela:

- U članu 234. – „suprotstavljanje službenom licu“,
- U članu 236. – „suprotstavljanje pripadniku organa javnog reda“,
- U članu 237. – „napad na službeno lice na dužnosti“,
- U članu 238. – „pretnja službenom licu u obavljanju službene dužnosti“,
- U članu 239. – „vređanje službenog lica u vršenju službene dužnosti“,
- U članu 240. – „kleveta službenog lica u vršenju službene dužnosti“,
- U članu 243. – „napad na članove porodice službenog lica u vršenju službene dužnosti“.

„Suprotstavljanje službenom licu“ je krivično delo koje ima dva oblika ispoljavanja. Prvi oblik se sastoji u suprotstavljanju službenom licu u vršenju službene dužnosti ili javne službe sa namerom da se ono omete u izvršavanju službe ili dužnosti u skladu sa zakonom. Za postojanje dela nije potrebno da je uopšte došlo do ometanja pasivnog subjekta u potpunom, kvalitetnom i efikasnom obavljanju poverenih poslova i zadataka. Za ovo je delo predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do šest meseci. Teži oblik ovog dela za koji je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora postoji ako je radnja suprotstavljanja službenom licu u vršenju službene dužnosti ili javne službe preduzeta uz upotrebu fizičke sile.

„Suprotstavljanje pripadniku organa javnog reda“ predstavlja poseban, specijalan oblik prethodnog krivičnog dela. Ovo je osnovno delo napada na policijske službenike u obavljanju službene dužnosti u albanskom krivičnom zakoniku. Delo ima dva oblika. Za prvi oblik dela je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine. Ovo delo postoji u slučaju suprotstavljanju pripadniku organa javnog reda sa namerom ometanja u obavljanju svoje dužnosti u skladu sa zakonom. Ako je pak radnja suprotstavljanja učinjena uz primenu fizičke sile, postoji teži, kvalifikovani oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od dve do osam godina.

Krivično delo „napad na službeno lice na dužnosti“ čini lice koje *napadne ili preduzme drugi akt nasilja prema službenom licu u obavljanju službene dužnosti ili javne službe*. Za ovo krivično delo propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

Potom slede tri krivična dela koja predstavljaju u stvari samo posebne, specijalne oblike ometanja službenog lica u vršenju službene dužnosti ili javne službe na neki od zakonom posebno predviđenih načina. Tako je u čl. 238. predviđeno krivično delo pod nazivom „pretnja službenom licu u obavljanju službene dužnosti“. Delo čini lice koje uputi ozbiljnu pretnju ubistvom ili nanošenjem teške telesne povrede službenom licu u obavljanju službene dužnosti ili javne službe. Za postojanje dela je potrebno samo da je pretnja u smislu nanošenja određenog zla pasivnom subjektu upućena i da ju je isto lice saznalo, odnosno da je shvatilo njenu sadržinu. Za ovo je delo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do dve godine.

„Vređanje službenog lica u vršenju službene dužnosti“ je krivično delo koje se sastoji u namernom vređanju službenog lica u vršenju službene dužnosti ili obavljanju javne službe. To je u stvari poseban oblik uvrede (*povrede časti i ugleda službenog lica – dakle posebne vrste pasivnog subjekta i u vezi sa obavljanjem dužnosti ili službe koju vrši*). Može se izvršiti na više načina: *rečima (verbalna uvreda), ponašanjem (realna uvreda) ili gestovima, mimikom, konkludentnim radnjama (simbolička uvreda)*. Za ovo krivično delo propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do šest meseci. Teži oblik uvrede službenog lica postoji ako je radnja izvršenja preduzeta javno, dakle na javnom mestu u prisustvu većeg broja lica. Za teže delo je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

Sledeće delo koje je upravljeno protiv policijskih službenika predviđeno je u članu 240. pod nazivom „*kleveta službenog lica u vršenju službene dužnosti*“. Za ovo delo je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine. Delo se sastoji u iznošenju ili pronošenju nečeg neistinitog za službeno lice u vršenju službene dužnosti ili javne službe kojim se može povrediti njegova čast i ugled, kao i ugled profesije, odnosno službe koju ono vrši.

Krivično delo pod nazivom „*napad na članove porodice službenog lica u vršenju službene dužnosti*“ čini lice koje napadne ili preduzme drugi akt nasilja upravljeno prema članu porodice službenog lica u obavljanju službene dužnosti ili javne službe sa namerom da se ono spreči u vršenju dužnosti ili službe koju je preduzeo na osnovu zakona. Za ovo delo predviđena je novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina.

3. Bugarska

Krivični zakonik Bugarske² u grupi krivičnih dela *protiv delatnosti državnih organa i društvenih organizacija* predviđa više krivičnih dela koja za objekt zaštite imaju policijske službenike.

Tako je u članu 269. istog zakonika predviđeno neimenovano krivično delo koje ima *osnovni i teži oblik*. *Osnovno delo* ima dva vida ispoljavanja u zavisnosti od svojstva pasivnog subjekta. Delo čini lice koje upotrebi silu ili pretnju u cilju da prinudi organ vlasti ili predstavnika države da izvrši ili propusti nešto u službi. Delo se sastoji u prinudavanju, dok se radnja izvršenja sastoji u *upotrebi sile ili pretnje*. Radnja prinudavanja treba da je upravljena na organ vlasti ili prema predstavniku države. Cilj preduzimanja ove radnje jeste da službeno lice izvrši ili ne izvrši neku službenu radnju u okviru službene dužnosti koju vrši. Za ovo delo propisana je kazna zatvora do tri godine ili popravni rad. Teže kažnjavanje predviđeno u stavu 3. ove zakonske odredbe postoji u slučaju ako je radnja prinudavanja organa vlasti ili predstavnika države učinjena u grupi. U tom slučaju se podstrekač ili kolovođa grupe kažnjavaju zatvorom od jedne do osam godina.

2 Vidi: *Penal code*, na internet adresi (preuzeto dana 18.02.2001. godine):
www.legislationline.org/upload/legislations/d7/8d/c1519b43d701a2f3976b312d2993.pdf

U članu 270. predviđeno je krivično delo za koje je propisana kazna zatvora od tri meseca ili novčana kazna do 3.000 leva. Ovo delo postoji u slučaju protivzakonitog sprečavanja organa vlasti da izvrši svoju službenu dužnost. Radnja izvršenja se sastoji u sprečavanju, odnosno u suprotstavljanju. Za postojanje dela potrebno je da je usled preduzete radnje službeno lice organa vlasti zaista i sprečeno u vršenju službene radnje.

4. Grčka

Krivični zakonik Grčke³ u glavi E, u grupi krivičnih dela *protivljenja državnoj vlasti* predviđa četiri krivična dela upravljena protiv policijskih službenika, i to:

- U članu 167. – „otpor prema državnoj vlasti“ ,
- U članu 169. – „neposlušnost“ ,
- U članu 170. – „narušavanje mira u zemlji“ ,
- U članu 170. – „skupljanje u gomilu“ .

Krivično delo „*otpor prema državnoj vlasti*“ čini lice koje upotrebom sile ili pretnje prinudi službenika da izvrši službenu radnju iz svog delokruga rada ili da je ne izvrši ili koje fizički napadne službenika ili lice koje je ovaj pozvao da mu pomogne u vršenju zakonite službene radnje. Radnja izvršenja ovog krivičnog dela je dvojako alternativno određena. Ona može da se sastoji u sprečavanju službenog lica da izvrši službenu radnju ili prinuđavanju takvog lica da izvrši službenu radnju iz okvira svoje nadležnosti. Bitno je da je radnja izvršenja preduzeta upotrebom sile ili pretnjom da će se sila upotrebiti. Radnja izvršenja se može preduzeti prema: *službenom licu, licu koje je službeno lice pozvalo da mu pomogne u izvršenju zakonite službene radnje ili prema pripadniku oružanih snaga*. Ovaj oblik dela postoji i kada učinilac *fizički napadne*⁴ pasivnog subjekta. Za ovaj oblik krivičnog dela propisana je kazna zatvora od tri meseca do tri godine.

Teži oblik ovog krivičnog dela za koji je propisana kazna zatvora najmanje jednu godinu postoji ako je usled preduzete radnje izvršenja sprečavanja, prinuđavanja ili fizičkog napada na pasivnog subjekta ovaj bio doveden u ozbiljnu ličnu opasnost. Kada je zaista nastupila lična opasnost pasivnog subjekta usled preduzete radnje izvršenja i kada je ta opasnost ozbiljna, predstavlja faktičko pitanje koje sud mora da reši u svakom konkretnom slučaju imajući u vidu sve okolnosti učinjenog dela i ličnosti njegovog učinioca. Pretpostavka za kažnjavanje učinioca za ovo krivično delo jeste da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uslovi za posto-

3 Vidi: Nicholas B.Lolis-Giorgios Mangakis, The Greek Penal Code, Sweet-Maxwell limited, London, 1973.

4 Fizički napad podrazumeva preduzimanje svake mere ili radnje sa namerom da se dovede u opasnost život i telesni integritet, odnosno zdravlje, pasivnog subjekta.

janje nekog drugog krivičnog dela određenog u zakonu. To znači da je krivična odgovornost za ovo delo supsidijarne prirode.

Krivično delo „neposlušnost“ čini lice koje posle prethodnog zakonitog poziva, a bez pružanja otpora spreči službeno lice, lice koje je ono pozvalo da mu pomogne u vršenju službene dužnosti ili mu spreči pristup na određeno mesto radi preduzimanja zakonite službene radnje. Za ovo delo propisana je kazna zatvora do šest meseci. Za ovaj oblik neposlušnosti bitno je da nema aktivnog pružanja otpora učinioca dela u preduzimanju službene radnje od strane pasivnog subjekta. Ovde se neposlušnost izražava na drugi način, bez pružanja otpora.

Krivično delo „narušavanje mira u zemlji“ ima dva oblika ispoljavanja. Prvi oblik za koji je propisana kazna zatvora najmanje šest meseci čini lice koje sa umišljajem učestvuje u javno skupljenoj gomili koja je zajedničkim delovanjem izvršila sprečavanje ili prinuđavanje službenog lica ili fizički napada na njega u vršenju službene radnje. Teže kažnjavanje za ovo delo predviđeno je u odredbi stava 2. ovog člana. Ono postoji u slučaju kažnjavanja kolovođe gomile ili za lica koja su upotrebila silu ili pretnju silom ili koja su izvršila fizički napad na pasivnog subjekta. S obzirom da se radi o licima kod kojih postoji povećani stepen krivične odgovornosti za učinjeno delo zakonik je propisao kaznu zatvora najmanje dve godine pod uslovom da se i ovde prema okolnostima dela ne radi o nekom drugom, težem krivičnom delu.

Krivično delo „skupljanje u gomilu“ se sastoji u učestvovanju na zabranjenom otvorenom skupu koji je nadležna vlast zakonito zabranila. Ovde je reč o delu nužnog saizvršilaštva i to o konvergentnom krivičnom delu. Kao učinilac dela javlja se svako lice koje učestvuje u skupu koji je zabranjen odlukom nadležnog organa donetog u skladu sa zakonom. Pri tome je bitno da se radi o otvorenom skupu, dakle skupu na javnom prostoru koji je svima dostupan. Za ovo delo propisana je kazna zatvora do šest meseci ili novčana kazna. Teži oblik ovog dela, za koji je propisana kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna, postoji u slučaju neudaljavanja iz gomile ljudi posle poziva nadležnog organa. Ovo delo se sastoji u neudaljavanju iz gomile posle poziva od strane nadležnog službenika ili vojnog komandanta da se otvoren skup, odnosno gomila, razide.

5. Italija

Italijanski krivični zakonik⁵ u glavi drugoj, u drugom poglavlju pod naslovom: „o deliktima privatnih lica protiv javne uprave“ predviđa nekoliko krivičnih dela kojima se štite službena lica u obavljanju službene dužnosti. To su sledeća krivična dela:

5 Vidi: *Dirito penale*, na internet adresi (preuzeto dana 22.02.2011.):
www.altalex.com/index.php?idnot=2410

- U članu 336. – „nasilje ili pretnja javnom službeniku“,
- U članu 337. – „opiranje javnom službeniku“,
- U članu 341. – „uvreda javnog službenika“ i
- U članu 339. – „kvalifikovani oblici ovih krivičnih dela“.

„*Nasilje ili pretnja javnom službeniku*“ predstavlja osnovno krivično delo kojim se štite službena lica u obavljanju službene dužnosti. Ovo delo čini ono lice koje primora, prisili javnog službenika ili poverenika u javnoj službi silom ili pretnjom da učini delo koje je u suprotnosti njegovoj dužnosti ili da izostavi (propusti) da preduzme službenu dužnost. Radnja izvršenja se sastoji u prinudi, uticanju na volju službenog lica ili poverenika javne vlasti (kao pasivnog subjekta) da izvrši ili ne izvrši radnju u okviru službene dužnosti. Dva su načina preduzimanja ove radnje: *sila i pretnja*. Kao izvršilac ovog dela može da se javi svako lice, a u pogledu vinosti potreban je umišljaj. Za ovo delo zakon je propisao kaznu zatvora od šest meseci do pet godina.

Zakon predviđa jedan lakši oblik ovog krivičnog dela za koji je propisana kazna zatvora do tri godine. Privilegovana okolnost u ovom slučaju jeste karakter preduzete radnje koju službeno lice ili poverenik javne službe preduzima pod uticajem sile ili pretnje. U ovom slučaju on preduzima radnju koju je inače dužan da izvrši, odnosno propušta da preduzme onu radnju koju inače ne bi smeo da preduzme. Osnov za kažnjavanje u ovom slučaju jeste primena prinude prema službenom licu koje se u svakom slučaju mora štititi zbog autoriteta vlasti i potrebe njene potpune zaštite.

„*Opiranje javnom službeniku*“ sastoji se u upotrebi sile ili pretnje radi suprotstavljanja javnom službeniku ili povereniku u javnoj službi dok vrši službenu radnju u okviru službene dužnosti ili pak primeni sile ili pretnje prema licu koje pruža pomoć javnom službeniku ili povereniku na njihov zahtev. Ovde se radi o nasilnom protivstajanju, sprečavanju službenog lica da preduzme radnju koju je inače dužan da preduzme u vršenju službene dužnosti. Radnja izvršenja krivičnog dela je *sprečavanje*, a dva su načina preduzimanja ove radnje: *primenom sile ili pretnje*. Kao pasivni subjekti u smislu ovog krivičnog dela zakon pominje javnog službenika, poverenika u javnoj službi, ali i svako drugo lice koje ovima na njihov zahtev pruža pomoć prilikom preduzimanja službene radnje. Kao izvršilac dela može se javiti svako lice, a u pogledu vinosti potreban je umišljaj. Za ovo delo zakon je propisao kaznu zatvora od šest meseci do pet godina.

„*Uvreda javnog službenika*“ predstavlja specijalan oblik krivičnog dela protiv časti i ugleda, ali i protiv javne uprave. Delo se sastoji u preduzimanju bilo koje delatnosti kojom se vređa čast i ugled javnog službenika u njegovom prisustvu ili prilikom vršenja službene radnje u okviru njegovih funkcija. Čast i ugled se mogu povrediti veoma različitim radnjama iznošenja ili pronošenja, verbalnim realnim ili simboličnim putem, ali je bitno da se ove radnje preduzimaju u prisustvu

službenog lica ili u vezi sa njegovom službeno preduzetom radnjom dok istu preduzima. Povreda časti i ugleda se ceni objektivno, a ne prema osećanju samog pasivnog subjekta. Za ovo delo propisana je kazna zatvora od šest meseci do dve godine.

„Kvalifikovani oblici ovih krivičnih dela“ postoje ukoliko je neko od osnovnih dela protiv javne uprave preduzeto pod posebnim okolnostima. Teže delo za koje su predviđene strože kazne postoji u dva slučaja i to:

- ako je sila ili pretnja preduzeta oružjem ili od strane izopačenog lica ili više okupljenih lica ili anonimnim pismom ili na simboličan način ili silom zastrašivanja tajnih organizacija. U slučaju da je nasilje ili pretnja (iz čl. 336) ili opiranje (iz čl. 337) prema javnom službeniku preuzeto na zakonom predviđeni način predviđeno je povećanje zakonom propisane kazne, i
- ako je sila ili pretnja učinjena od više okupljenih lica uz upotrebu oružja ili više od deset lica bez upotrebe oružja prilikom preduzimanja krivičnih dela iz čl. 336. i 337. propisana kazna za prvo delo je zatvor od tri do petnaest godina, a u drugom slučaju zatvor od dve do osam godina.

6. Izrael

Krivični zakonik Izraela⁶, u grupi krivičnih dela protiv policijske službe, predviđa tri krivična dela, i to:

- U članu 273. – „napad na policijskog službenika u vršenju službene dužnosti“ ,
- U članu 274. – „napad na policijskog službenika pod otežavajućim okolnostima“,
- U članu 275. – „sprečavanje policijskog službenika u vršenju službene radnje“.

„Napad na policijskog službenika u vršenju službene dužnosti“ čini lice koje napadne (dovede u opasnost život ili telesni integritet ili zdravlje) policijskog službenika koji je angažovan u zakonitom preduzimanju službene dužnosti ili drugo lice koje je ovlašćeno da mu pomogne u ovoj dužnosti. Za ovo delo propisana je kazna zatvora od najmanje jedan mesec do tri godine. Kao pasivni subjekt ovde je izričito određeno službeno lice u policiji, ali i drugo lice koje mu pomaže u obavljanju zakonito preduzetih poslova.

„Napad na policijskog službenika pod otežavajućim okolnostima“ postoji u sledećim slučajevima :

- ako je delo učinjeno u nameri da se osujeti ili spreči službeno lice u vršenju policijske dužnosti ili profesije,
- ako je delo učinjeno upotrebom vatrenog oružja, palicom, štapom, kamenom ili drugim pogodnim sredstvom i
- ako je napad izvršen zajednički od strane najmanje tri lica.

6 Vidi: Laws of the State of the Israel, Special volume, Penal law, Jerusalem, 1977.

Za ovo delo je propisana kazna zatvora od tri meseca do pet godina. Ovde je reč o delu kvalifikovanom težom okolnošću.

Poslednje krivično delo koje za objekt zaštite ima službeno lice kao policijskog službenika jeste „sprečavanje policijskog službenika u vršenju službene radnje“. Za ovo delo propisana je kazna zatvora od dve nedelje do tri godine. Delo čini lice koje učini bilo koji akt u nameri da spreči ili osujeti policijskog službenika u zakonitom vršenju službene radnje ili drugog lica koje pomaže policijskom službeniku u vršenju službene radnje.

7. Makedonija

Krivični zakonik Republike Makedonije⁷, u glavi XXXIII, u grupi krivičnih dela protiv javnog reda predviđa više krivičnih dela od značaja za pitanje krivičnopravne zaštite policijskih službenika, i to:

- U članu 382. – „sprečavanje službenog lica u vršenju službene dužnosti“,
- U članu 383. – „napad na službeno lice u vršenju poslova bezbednosti“,
- U članu 384. – „učestće u grupi koja spreči službeno lice u vršenju službene dužnosti.“

Prvo krivično delo ove vrste koje nosi naziv: „sprečavanje službenog lica u vršenju službene dužnosti“ ima više oblika ispoljavanja. Osnovno delo čini lice koje silom ili ozbiljnom pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo spreči ili prisili službeno lice na vršenje službene dužnosti. Radnja izvršenja ovog dela je dvojako alternativno određena. To može biti sprečavanje ili prinudavanje. Bitno je da se ova radnja preduzima na zakonom određeni način. To može biti: upotreba sile ili ozbiljne kvalifikovane pretnje (*neposrednim napadom na život ili telo*). Radnja izvršenja se preduzima prema službenom licu u vršenju službene dužnosti. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna. Teže delo za koje je propisana kazna zatvora od tri meseca do tri godine postoji u slučaju preduzimanja radnje prinudavanja službenog lica kada nastupi povreda ili maltretiranje službenog lica ili mu se preti upotrebom oružja. Najteži oblik ovog krivičnog dela za koje je propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina je određen s obzirom na svojstvo pasivnog subjekta – *službeno lice*. Ovaj teži oblik dela postoji ako se radnja izvršenja preduzima prema službenom licu ili drugom licu koje mu pruža pomoć u vršenju poslova javne ili državne bezbednosti, ako se odnosi na sprečavanje ili otkrivanje krivičnih dela, čuvanje javnog reda i mira ili čuvanje lica lišenog slobode. Prema izričitoj zakonskoj odredbi i pokušaj ovog krivičnog dela se

7 Vidi šire: Krivični zakonik, Prečišćen tekst, „Služben vesnik na Republika Makedonija“ br. 37/96, 80/99, 4/2002, 43/03 19/04, i Odluka na Ustavnom sudu: Sl. Vesnik 48/01 g. Na internet adresi (preuzeto 22.02.2011.): www.dspp.gov.mk/files/zakoni/Krivicen_zakonik.pdf.

kažnjava. Mogućnost oslobođenja od propisane kazne zakon predviđa u stavu 5. člana 382. *Makedonskog krivičnog zakonika* kada je delo učinjeno od strane lica koje je izazvano nezakonitim ili grubim postupanjem pasivnog subjekta.

Krivično delo pod nazivom: „*napad na službeno lice u vršenju poslova bezbednosti*“ čini lice koje napadne ili preti ozbiljnim napadom na službeno lice ili drugo lice koje mu pomaže u obavljanju poslova javne bezbednosti ili zaštite ustavnog poretka, ako se te radnje odnose na sprečavanje ili otkrivanje krivičnog dela, otkrivanje njegovog učinioca, čuvanje javnog reda i mira ili čuvanja lica lišenog slobode. Za ovo delo je propisana novčana kazna ili zatvor do tri godine. Ako je osnovno delo učinjeno upotrebom oružja ili drugog opasnog oruđa ili je došlo do maltretiranja, nanošenja telesne povrede pasivnom subjektu (*službenom licu ili drugom licu koje mu pomaže*) propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina. Kaznom zatvora od jedne do deset godina kazniće se lice koje prilikom napada na službeno lice u vršenju navedenih poslova i zadataka iz oblasti javne ili državne bezbednosti pasivnom subjektu nanese tešku telesnu povredu. Mogućnost oslobođenja od kazne zakon predviđa u slučaju ako je učinilac nekog od prethodnih oblika ovog krivičnog dela bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica.

Krivično delo pod nazivom: „*učestće u grupi koja spreči službeno lice u vršenju službene dužnosti*“ čini lice koje učestvuje u grupi koja zajedničkim delovanjem spreči ili prinudi službeno lice na vršenje službene dužnosti. Za kolovodu ovakve skupine propisana je kazna zatvora od jedne do pet godina, a za učesnika grupe kazna zatvora od tri meseca do tri godine.

8. Nemačka

Nemački krivični zakonik⁸ u šestom poglavlju pod nazivom: „*suprotstavljanje državnoj vlasti*“ poznaje više krivičnih dela koja su upravljena premaslužbenim licima u organima unutrašnjih poslova, i to:

- U članu 113. – „*protivljenje službenom licu u izvršavanju zakona i sudskih odluka*“,
- U članu 114. – „*sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje*“.

Krivično delo pod nazivom: „*protivljene službenom licu u izvršavanju zakona i sudskih odluka*“ čini lice koje silom ili pretnjom da će upotrebiti silu pruža otpor službenom ili vojnom licu u vršenju službene radnje ili u vršenju ovlašćenja u izvršavanju zakona, pravnih naredbi, presuda i sudskih zaključaka, kao i lice koje napadne službeno ili vojno lice pri vršenju ovih radnji. Delo ima dva vida ispoljavanja. Prvi je suprotstavljanje vojnom ili službenom licu. To se može učiniti silom ili ozbiljnom pretnjom. Drugi vid ovog dela se ispoljava u fizičkom napadu na ovo

⁸ Vidi šire: Schonke. S., (1988), Schroder, Strafgesetzbuch, Kommentar, 23. Auflage, C. H. Beck, Munchen.

lice. Bitno je da se ove radnje izvršenja preduzimaju u vezi sa vršenjem službene radnje od strane službenog ili vojnog lica i to upravo u cilju njenog sprečavanja, onemogućavanja ili ometanja. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna. Posebno težak oblik ovog krivičnog dela postoji: a) *ako je delo izvršeno upotrebom oružja*, i b) *kada je za službeno lice nastupila neposredna opasnost od smrti ili teške telesne povrede*. Propisana kazna za ovaj oblik krivičnog dela je od šest meseci do pet godina zatvora. Ovo krivično delo ne postoji ako radnja koju je službeno ili vojno lice preduzimalo u vreme izvršenja ovog krivičnog dela nije bila zakonita, odnosno preduzeta na osnovu zakona i u postupku koji zakon predviđa.

Krivično delo „*sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje*“ sastoji se u preduzimanju neke od pomenutih radnji koje su upravljene prema licu koje ima pravo i dužnost policijskog službenika ili pomoćnika državnog tužioca, kao i protiv lica koja su pozvana da ovim licima pruže pomoć prilikom preduzimanja službenih radnji.

9. Poljska

Krivični zakon Poljske⁹ u glavi XXXII, u grupi krivičnih dela *protiv delatnosti državnih i društvenih ustanova* predviđa više krivičnih dela iz oblasti zaštite policijskih službenika u obavljanju poslova i zadataka iz okvira svoje nadležnosti, i to:

- U članu 233. – „*fizički napad*“,
- U članu 234. – „*fizički napad na policijskog službenika*“,
- U članu 235. – „*otpor službenoj radnji*“, i
- U članu 236. – „*vredanje funkcionera*“.

Krivično delo „*fizički napad*“ čini lice koje fizički napadne javnog funkcionera ili lice koje mu pomaže u obavljanju službene dužnosti. Za ovo delo propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina.

Krivično delo „*fizički napad na policijskog službenika*“ sastoji se u fizičkom napadu na policijskog službenika ili drugo službeno lice koje je ovlašćeno da štiti javnu vlast i poredak. Bitno je da se i ovaj napad javlja u vezi sa vršenjem službene dužnosti pasivnog subjekta. Ovo delo zapravo predstavlja poseban oblik prethodnog krivičnog dela. Za ovo delo propisana je kazna zatvora od šest meseci do osam godina. Teži oblik ovog dela postoji ako je usled preduzete radnje prouzrokovana teška telesna povreda ili teško narušavanje zdravlja službenog lica. Za ovo delo propisana je kazna zatvora najmanje tri godine.

Krivično delo „*Otpor službenoj radnji*“ čini lice koje silom ili protivpravnom pretnjom prinudi javnog funkcionera ili drugo lice koje mu pomaže na propuštanje zakonite službene radnje. Za ovo krivično delo propisana je kazna zatvora do tri godine.

9 Vidi: *Act of 6 June 1997 - The Penal Code*, Na internet adresi (preuzeto 21.02.2011.): www.era.int/domains/corpus-juris/public_pdf/polish_penal_code1.pdf.

„Vredanje funkcionera“ kao krivično delo sastoji se u vredanju javnog funkcionera ili drugog lica koje mu pomaže za vreme ili u vezi sa vršenjem službene dužnosti. Vreme preduzimanja radnje izvršenja ili njen cilj je bitan konstitutivni elemenat bića ovog krivičnog dela. Za ovo delo propisana je kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna.

10. Ruska Federacija

Krivični zakonik Ruske Federacije¹⁰ u glavi XXXII, u grupi krivičnih dela protiv postupanja organa upravljanja predviđa više krivičnih dela od značaja za posmatranu temu, i to:

- U članu 317. – „*napad na život saradnika sa pravom zaštićenog organa*“,
- U članu 318. – „*nasilje prema predstavniku vlasti*“,
- U članu 319. – „*uvreda predstavnika vlasti*“, i
- U članu 320. – „*iznošenje podataka o bezbednosnim merama koje se primenjuju od strane službenog lica sa pravom zaštićenog ili kontrolnog organa*“.

„*Napad na život saradnika sa pravom zaštićenog organa*“ sastoji se u napadu na život posebne vrste pasivnih subjekata. To su prema slovu zakona: *saradnik pravom zaštićenog organa, vojno lice, kao i njihovi bližnji ako je radnja izvršenja dela preduzeta u cilju (sa namerom) ometanja zakonite službene radnje navedenih lica u čuvanju društvenog poretka osiguranja, društvene bezbednosti ili zbog osвете za navedene delatnosti*. Ovde je svojstvo pasivnog subjekta, vrsta službene radnje koju ovi obavljaju i u vezi sa kojom ili povodom koje se preduzima radnja izvršenja, kvalifikovana okolnost zbog koje je zakon propisao strogo kažnjavanje. Za ovo krivično delo propisana je kazna zatvora od 12 do 20 godina ili doživotnog zatvora.

Krivično delo „*nasilje prema predstavniku vlasti*“ sastoji se u preduzimanju nasilja koje nije opasno za život ili zdravlje ili u primeni pretnje upotrebom nasilja prema predstavniku vlasti ili njegovih bližnjih u vezi sa vršenjem njihovih službenih obaveza. Za ovo delo propisana je novčana kazna od 200 do 500 minimalnih iznosa cene rada ili ličnog dohotka ili drugog dohotka osuđenog, na vreme od dva do pet meseci ili izolacija za vreme od tri do šest meseci ili kazna zatvora do pet godina. Teže delo za koje je propisana kazna zatvora od pet do deset godina postoji u slučaju primene nasilja koje je opasno po život ili zdravlje pasivnih subjekata. Kao pasivni subjekt se smatra predstavnik vlasti, ali i druga lica koje ulaze u krug njihovih bližnjih lica (*srodnika*). Kao predstavnik vlasti smatra se službeno lice sa pravom zaštitnog ili kontrolnog organa, ali i svako drugo službeno lice koje

10 Vidi: J.I Skuratov-V.M.Lebedov (1996), Kommentarii k Ugolovnomu kodeksu Rossijskoj federaciji, Norma, Moskva.

raspoláže u zakonom utvrđenom postupku naredbodavnim ovlašćenjima u odnosu na lica koja se ne nalaze u službenoj zavisnosti u odnosu na njega.

Krivično delo „*uvreda predstavnika vlasti*“ sastoji se u javnom vredanju predstavnika vlasti prilikom izvršenja njihovih radnih obaveza, službenih dužnosti ili u vezi sa njima. Za ovo delo je propisana alternativna kazna i to: *novčana kazna od 50 do 100 minimalnih iznosa cene rada ili ličnog dohotka ili drugog dohotka osuđenog do jednog meseca ili obavezni rad od 120 do 180 sati ili popravni rad od šest meseci do jedne godine.*

„*Iznošenje podataka o bezbednosnim merama koje se primenjuju od strane službenog lica sa pravom zaštićenog ili kontrolnog organa*“ predstavlja specifično krivično delo ometanja službenih lica u vršenju službene dužnosti. Ovo krivično delo sastoji se u iznošenju podataka o bezbednosnim merama koje se primenjuju od strane službenog lica sa pravom zaštićenog ili kontrolnog organa ili u pogledu njihovih bližnjih lica, ako je delo izvršeno u nameri ometanja njihove službene dužnosti. Za ovo delo propisana je novčana kazna od 200 do 400 minimalnih iznosa cene rada ili ličnog dohotka ili drugog dohotka osuđenog lica za vreme od dva do četiri meseca ili izolacija do četiri meseca. Teže delo za koje je propisana kazna zatvora do pet godina postoji u slučaju da je usled odavanja, javnog iznošenja navedenih bezbednosnih podataka došlo do nastupanja teških posledica. Koje su to teške posledice koje su u uzročno posledičnoj vezi sa preduzetom radnjom iznošenja predstavlja faktičko pitanje koje sud mora da razreši u svakom konkretnom slučaju.

11. Slovenija

Kazenski zakonik Republike Slovenije¹¹ u glavi XXIX, u grupi *krivičnih dela protiv javnog reda* predviđa više krivičnih dela koja za objekt zaštite imaju policijske službenike i uredno, zakonito, efikasno i blagovremeno obavljanje službene dužnosti. To su sledeća krivična dela:

- U članu 302. – „sprečavanje službenog lica u vršenju službene dužnosti“,
- U članu 303. – „napad na službeno lice u vršenju poslova bezbednosti“,
- U članu 304. – „učestvovanje u skupini koja spreči službeno lice u vršenju službene dužnosti“,
- U članu 305. – „pozivanje na otpor“.

Prvo krivično delo ove vrste pod nazivom: „*sprečavanje službenog lica u vršenju službene dužnosti*“ prema zakonskom opisu ima više oblika ispoljavanja. *Osnovno delo* čini lice koje silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spreči službeno lice u vršenju službene dužnosti u okviru njegovih službenih

¹¹ Vidi šire: Kazenski zakonik Republike Slovenije z uvodnimi pojasnili Boštjana Penka in Klaudija Stroliga, Ljubljana, 1999.

ovlašćenja ili ga na isti način prinudi na vršenje službene dužnosti. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do dve godine. Ovo je klasično delo suprotstavljanja ili prinuđavanja službenog lica u vršenju službene radnje. Pokušaj krivičnog dela je prema izričitom slovu zakona kažnjiv. To znači da samo započinjanje radnje sprečavanja ili prinuđavanja prema službenom licu u službenoj dužnosti, bez obzira da li je ono ometeno u vršenju službene radnje, predstavlja kažnjivo ponašanje. Ako je prilikom preduzimanja radnje izvršenja osnovnog dela službeno lice zlostavljeno, uvređeno, ukoliko mu je naneta laka telesna povreda ili mu je prećeno upotrebom oružja, tada postoji teže delo za koje je propisana kazna zatvora do tri godine. *Teže delo* za koje je propisana kazna zatvora do pet godina postoji ako je delo sprečavanja ili prinuđavanja preduzeto prema službenom licu koje obavlja dužnost javne ili državne bezbednosti, hvatanja učinioca krivičnog dela ili čuvanja lica lišenog slobode prilikom obavljanja radnji krivičnog progona. Mogućnost blažeg kažnjavanja ili oslobođenja od kazne u potpunosti postoji u slučaju ako je učinilac nekog od oblika ovog krivičnog dela bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica. Tada se učinilac dela može kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci, ali je moguće i da u potpunosti bude oslobođen od kazne.

Krivično delo „*napad na službeno lice u vršenju poslova bezbednosti*“ ima osnovni i dva teža oblika ispoljavanja. *Osnovno delo* čini lice koje napadne ili telesno ugrozi službeno lice ili drugo lice koje mu pomaže u obavljanju poslova javne ili državne bezbednosti ili čuvanja javnog reda. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do dve godine. *Teže delo* postoji ako je usled preduzete radnje osnovnog dela službenom ili drugom licu koje mu pomaže prećeno upotrebom oružja ili je uvređeno ili mu je naneta laka telesna povreda. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do tri godine. Istom kaznom će se kazniti i učinilac ovog dela ako je radnja izvršenja preduzeta u odnosu na dva ili više lica.

Krivično delo pod nazivom „učeštvovanje u skupini koja spreči službeno lice u vršenju službene dužnosti“ postoji u slučaju učeštvovanja u skupini gde se zajedničkim delovanjem spreči službeno lice u vršenju službene dužnosti ili se ono pak prinudi na isti način na vršenje službene dužnosti. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do jedne godine. Kolovođa skupine se može za isto delo kazniti zatvorom do tri godine.

„Pozivanje na otpor“ je krivično delo koje čini lice koje druge poziva na nasilno pružanje otpora zakonitim merama ili odlukama nadležnih organa, ili protiv službenog lica u urednom vršenju službene dužnosti. Za osnovno delo je propisana kazna zatvora do jedne godine. Ako usled preduzete radnje izvršenja osnovnog dela odluka nadležnog organa ne bude izvršena ili njeno izvršenje bude znatno otežano, tada se vođa skupine može kazniti zatvorom do tri godine.

12. Srbija

Zakonodavstvo Republike Srbije, kroz svoje zakonodavne propise koji su apsolutno u duhu aspiracija, da se kroz tranzicione procese i demokratizaciju društ-

va stvore uslovi za ulazak u Evropsku uniju, jasno ističe zakonsku zaštitu, kroz inkriminaciju više krivičnih dela, koja za objekat zaštite imaju službena lica u obavljanju poslova i zadataka u okviru svoje službene dužnosti.

Tako je u *Zakonu o javnom redu i miru Republike Srbije*¹² odeljak IV član 23. predviđeno „ometanje ovlašćenog službenog lica u obavljanju poslova bezbednosti ili održavanju javnog reda i mira“. U radnju izvršenja ovog krivičnog dela spadaju: *uvreda, zlostava, pretnja da će se napasti, pokušaj napada ili napad, ili na drugi način ometanje ovlašćenog službenog lica u obavljanju poslova bezbednosti ili održavanja javnog reda i mira*. Za izvršioca ovog krivičnog dela predviđena je kazna zatvora od 6 meseci do 3 godine. Ako prilikom izvršenja dela, učinilac ovlašćenom službenom licu pretili upotrebom oružja ili se maši za oružje ili mu nanese laku telesnu povredu, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina. Ako učinilac iz ovog dela na ovlašćeno lice potegne oružje ili ga upotrebi, ili mu nanese tešku telesnu povredu kazniće se zatvorom najmanje tri godine.

*Krivični zakonik Republike Srbije*¹³ još eksplicitnije u posebnom delu glave XIII (*krivična dela protiv života i tela*) u članu 114. kroz krivično delo „*teško ubistvo*“, kao teži oblik krivičnog dela ubistva, u stavu 6. navodi „*ko liši života službeno ili vojno lice pri vršenju službene dužnosti*“, i za izvršioca predviđa kaznu zatvora najmanje 10 godina ili od 30 do 40 godina.

U glavi XXIX (*krivična dela protiv državnih organa*) istog zakonika, predviđena su tri krivična dela, i to:

- U članu 322. – „sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje“,
- U članu 323. – „napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti“,
- U članu 325. – „učestvovanje u grupi koja spreči službeno lice u vršenju službene radnje“.

Krivično delo „*sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje*“ čini lice koje silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spreči službeno lice u vršenju službene radnje koju preduzima u okviru svojih ovlašćenja ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje. Za ovo krivično delo predviđena je kazna zatvora do tri godine. Ako prilikom izvršenja dela iz stava 1. ovog člana uvredi ili zlostavi službeno lice ili mu nanese laku telesnu povredu ili pretili upotrebom oružja, kazniće se zatvorom od 3 meseca do 3 godine. Ko delo iz stava 1. i 2. ovog člana učini prema sudiji ili javnom tužiocu pri vršenju njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbednosti, ili dužnosti čuvanja javnog reda i mira, sprečavanja ili otkrivanja krivičnog dela, hvatanja učinioca krivičnog dela ili čuvanja lica lišenog slobode, kazniće se zatvorom od 6 meseci do

12 Vidi šire: *Zakon o javnom redu i miru*, Službeni glasnik Republike Srbije broj: br. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 – dr. zakon i 85/2005 – dr. zakon).

13 Vidi šire: *Krivični zakonik*, Službeni glasnik Republike Srbije broj: 85/2005, 88/2005-ispr., 107/2005-ispr., 72/2009 i 111/2009)

5 godina. Ako je učinilac dela iz stava 1. do 3. ovog člana bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica, može se osloboditi od kazne.

Krivično delo „*napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti*“ čini svako ko napadne ili preti da će napasti službeno lice u vršenju službene dužnosti. Za ovo krivično delo predviđena je kazna zatvora do tri godine. Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana službenom licu nanesena laka telesna povreda ili prečeno upotrebom oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od 3. meseca do 3. godine. Ako je delo iz stava 1. i 2. ovog člana učinjeno prema sudiji ili javnom tužiocu u vezi sa vršenjem njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od 6 meseci do pet godina. Učinilac dela iz stava 1. do 3. ovog člana koji je bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica može se osloboditi od kazne.

Krivično delo „*učestvovanje u grupi koja spreči službeno lice u vršenju službene radnje*“ čini svako ko učestvuje u grupi koja zajedničkim delovanjem spreči službeno lice u vršenju službene radnje ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje, kazniće se za samo učestvovanje zatvorom do 2 godine. Kolovođa grupe koja izvrši delo iz stava 1. ovog člana kazniće se zatvorom od 6 meseci do 5 godina.

13. Zaključak

Iz navedenih stranih krivičnih zakona ili zakonika i zakonskih propisa Republike Srbije u kojima su izložena pozitivnopravna rešenja krivičnopravne zaštite policijskih službenika, proizlazi da se i kod nas i u drugim zemljama, zaštititi bezbednosti policijskih službenika posvećuje posebna pažnja, i to u dva pravca:

I. *Štite se službena lica uopšte u obavljanju službene dužnosti ili službenih ovlašćenja.*

II. *Policijskim službenicima, odnosno ovlašćenim službenim licima ili drugim licima koji obavljaju poslove bezbednosti pruža se pooštrena zaštita kroz propisivanje strožijih kazni nego što je slučaj sa krivičnim delima upravljanim prema ostalim službenim licima.*

Ta zaštita policijskih službenika ostvaruje se na dva načina. U pojedinim zakonima inkriminisana su krivična dela upravljena protiv bilo kog službenog lica u obavljanju službene dužnosti. To je slučaj sa najvećim brojem inostranih zakona i kod nas. I tada se kao posebni teži, kvalifikovani oblik predviđaju ona krivična dela koja su upravljena prema posebnom pasivnom subjektu – *policijskom službeniku*. Druga grupa zakona jesu oni koji pored krivičnih dela upravljanih protiv službenih lica u službenoj dužnosti poznaju i posebna krivična dela koja su upravljena isključivo protiv policijskih službenika u obavljanju poslova bezbednosti.

Inače sva inostrana krivična zakonodavstva poznaju ubistvo policijskog službenika kao poseban oblik teškog ubistva za koji je zaprećena najteža vrsta kazne koju ta zemlja poznaje. Pored navedenog dela, ova zakonodavstva poznaju i više krivičnih dela upravljanih protiv policijskih službenika u obavljanju službene

dužnosti. Broj tih krivičnih dela je različit i kreće se od dva krivična dela (Bugarska, Nemačka), zatim tri krivična dela (Izrael, Grčka, Makedonija), do čak četiri krivična dela ove vrste (Italija, Poljska, Slovenija, Ruska Federacija i Srbija).

U pogledu radnji izvršenja najveći broj ovih dela se vrši delatnostima sprečavanja ili pak prinudavanja službenog lica. Te radnje izvršenja se mogu preduzeti i upotrebom sile ili ozbiljne pretnje. Neki zakoni traže da se radi o protivzakonitom preduzimanju radnje izvršenja dok drugi zakoni traže da se ova radnja može preduzeti u odnosu na svako službeno lice u obavljanju bilo koje službene dužnosti (Bugarska, Grčka) za razliku od zakona koji preciziraju da se ove delatnosti preduzimaju u odnosu na službeno radnju službenog lica u izvršavanju zakona i drugih akata javne vlasti ili sudske odluke (Nemačka), u vršenju javne službe (Italija), policijske službe (Izrael) ili predstavnika vlasti (Ruska Federacija). Neki inostrani zakoni kao radnju izvršenja inkriminišu i delatnosti kao što su : neposlušnost (Grčka), opiranje ili uvreda službenog lica (Italija, Poljska, Ruska Federacija) ili pak učestvovanje u skupini, gomili ili grupi koja sprečava službeno lice u vršenju službene dužnosti (Makedonija, Slovenija, Italija).

Učinitelac svih ovih krivičnih dela može biti svako lice, dok se u pogledu vinosti dela mogu vršiti sa umišljajem. Za osnovno delo propisane su kazne zatvora u različitom trajanju.

Najveći broj inostranih krivičnih zakonodavstava poznaju dva ili više kvalifikovanih krivičnih dela za koje su zaprećene kazne zatvora sa posebnim maksimumom od 5 godina (Izrael, Makedonija, Nemačka) ili osam godina (Bugarska). Pri tome su prisutna oba kvalifikovana krivična dela : delo sa težom posledicom ili delo sa naročitom okolnošću. Kao teža posledica u smislu kvalifikatorne okolnosti javlja se: ozbiljna lična opasnost za pasivnog subjekta (Grčka), naneta laka telesna povreda ili zlostavljanje (Makedonija, Slovenija). Druga kvalifikatorna okolnost za čije postojanje zakon predviđa strožije kažnjavanje javlja se u slučaju: izvršenja dela u grupi ili skupini (Bugarska, Izrael), prema svojstvu pasivnog subjekta (Grčka) ili uz pretnju upotrebom oružja (Izrael, Makedonija, Nemačka, Slovenija).

14. Literatura

- Bačić, F., (1998), Kazneno pravo, Informator, Zagreb.
Bernardini, R., (2000), Droit penal special, Guliano Ediateaur, Paris.
Codice penale, note richiami e indisi a curadi Sofo Borghase, (1952), Giudici del tribunale di Milano, Milano.
Ebert, U., Strafrecht, Muller Verlag, Heidelberg, Foregger E.-Serini E., (1989) Strafgesetzbuch, StGB, 9. Auflage, Wien.
Gropp, W., Strafrecht, Springer Verlag (1998), Berlin-Heidelberg-New York.
Horvatić, Ž., Novo hrvatsko kazneno pravo, (1997) Organizator, Zagreb.
Horvatić, Ž.-Šeparović, Z., (1999), Kazneno pravo, Posebni deo, Masmedia, Zagreb.

- Jovašević, D. (1999), Krivično delo ometanja ovlašćenog službenog lica u obavljanju poslova bezbednosti - teorijski i praktični aspekt. *Bezbednost*, br. 1, str. 42-55.
- Kazenski zakonik Republike Slovenije z uvodnimi pojasnili B. Penka in K. Stroliga, (1999), Uradni list, Ljubljana.
- Kienapfel, D., (1994), *Strafrecht*, 5. Auflage, Wien.
- Lazarević, L.V. (2006), *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, Beograd, Savremena administracija.
- Lazarević, L.V. (1996), Neka sporna pitanja pred donošenje Krivičnog zakonika. u: *Teorijski i praktični problemi jugoslovenskog kaznenog zakonodavstva*, Beograd.
- Lazarević, L.V. (1994), Raskršća jugoslovenskog krivičnog zakonodavstva. u: *Krivično zakonodavstvo i pravna država; savetovanje*, Beograd, Beograd, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 25-41
- McCarthy, J., (2006), Expanding private military sector faces structural change and scrutiny, *Jane's Intelligence Review* vol. 1- 8(02).
- Nikač, Ž. (2007), *Policija u zajednici*, Beograd, Kriminalističko policijska akademija.
- Pavišić, B., (2001), *Komentar zakona o kaznenom postupku*, drugo izdanje, knjiga I, Pravni fakultet, Rijeka.
- Simonović, A., Krsić, M. (1968), Pravna zaštita i sigurnost pripadnika milicije u vršenju službe, *Bezbednost*, br. 3, str. 203-216.
- Krivični zakonik RS, Službeni glasnik Republike Srbije broj : 85/2005, 88/2005-ispr., 107/2005-ispr., 72/2009 i 111/2009).
- Zakon o javnom redu i miru, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 51/92.
- Zakon o policiji, „Službeni glasnik RS“, br. 101/05.
- Zakon o BIA od 19.07.2002.god., „Službeni glasnik RS“ br. 42/02.

Prof. dr Željko NIKAČ,
*Associated professor, The Academy of Criminalistic and Police Studies,
Belgrade*
Mr Boban SIMIĆ,
Lecturer, The Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade
Mr Marija BLAGOJEVIĆ,
*Investigator-cooperator, The Academy of Criminalistic and Police Studies,
Belgrade*

LEGAL PROTECTION OF POLICE OFFICERS-INTERNATIONAL AND
DOMESTIC EXPERIENCES

In all modern countries, the criminal protection of police officers is carried out by laying down, pronouncing and executing criminal sanctions to persons who are endangering life, physical and moral integrity of police officials or obstructing them in the execution of security, as well as in other criminal or offenses against police officers. Character, nature and severity of these measures by perpetrators order and security, did not always have the characteristics of today's human world, but in any case represent a decisive response of the society, which is clearly and strongly influenced the formation of consciousness of right and wrong in the community, especially the relation to structures whose injury represented a blow to the entire society and its prominent predstavnik. Polazeći those facts, the paper analyzes the various forms of criminal protection of police officers under the Republic of Serbia and the legislation of some foreign countries.

Key words: *criminal law, police officers, prevention., attack.*